

Ο Σοβιετοφιλανδικός «προληπτικός» πόλεμος του 1939. Του Αλέκου Χατζηκώστα

Αναδημοσίευσή από **902.gr** Δευτέρα 02/12/2013

Σοβιετοφιλανδικός πόλεμος: Ένας «άγνωστος» και «συκοφαντημένος» πόλεμος

Του Αλέκου Χατζηκώστα*

Στις 30 Νοέμβρη 1939 άρχισαν οι πολεμικές αναμετρήσεις μεταξύ ΕΣΣΔ και Φιλανδίας. Ο λεγόμενος «Χειμερινός Πόλεμος» είναι μία άγνωστη σε πολλούς πτυχή του Β' Παγκοσμίου Πολέμου και σε μεγάλο βαθμό, συκοφαντημένη, σε βάρος πάντα της ΕΣΣΔ. Για παράδειγμα ψάχνοντας κανείς στο διαδίκτυο μπορεί να διαβάσει: «...Ο Κόκκινος Στρατός ήταν αποδυναμωμένος και σε φάση αναδιοργάνωσης, ύστερα από τις μαζικές εκκαθαρίσεις που είχε κάνει το 1937 ο ηγέτης της ΕΣΣΔ Στάλιν, εκκαθαρίσεις κατά τις οποίες εκτελέστηκε μεγάλος αριθμός ικανών αξιωματικών και χαρισματικών στρατηγών όπως ο Μιχαήλ Τουχατσέφσκι εξαιτίας της ανασφάλειας του Σοβιετικού ηγέτη προς το σώμα των παλαιών στρατιωτικών λόγω της πιθανότητας ανατροπής του. Συγκεκριμένα 30.000 αξιωματικοί είχαν εκτελεσθεί ή φυλακιστεί, κυρίως ανώτερων και ανώτατων βαθμών. Οι διωγμοί αυτοί πτόησαν το ηθικό των Σοβιετικών στρατιωτών που αναγκάζονταν να ακολουθήσουν άπειρους αξιωματικούς και στέρησαν τον στρατό από έμπειρους ηγέτες. Ο συνδυασμός αυτών των παραγόντων με το υψηλό φρόνημα

των Φινλανδών οι οποίοι μάχονταν υπέρ βωμών και εστιών, είχε ως αποτέλεσμα μια εξαιρετικώς σθεναρή αντίσταση εκ μέρους των φινλανδικών δυνάμεων και την αναποτελεσματικότητα των σοβιετικών...» (ΒΙΚΙΠΑΙΔΕΙΑ)

Ας δούμε όμως πως εξελίχθηκαν τα γεγονότα

Ο πόλεμος θα πρέπει να αναζητηθεί στη στάση της αντιδραστικής ηγεσίας της Φινλανδίας (κυβέρνηση Α. Καγιάντερ, συμμετείχαν και οι σοσιαλδημοκράτες) που ουσιαστικά είχε μετατρέψει το έδαφος της χώρας σε πολεμικό προγεφύρωμα σε βάρος της ΕΣΣΔ. Εκμεταλλευόμενη το γεγονός της γειτνίασης μ' αυτή. Να σημειώσουμε εδώ ότι τα σύνορα στον ισθμό της Καρελίας βρισκόταν σε απόσταση μόνο 32 χλμ από το Λένινγκραντ! Για τις πολεμικές προετοιμασίες της, οχύρωση των παραμεθωρίων περιοχών της (η περίφημη «γραμμή Μαννερχάιμ»), συμβολή (χρηματοδοτική όπως αποκαλύπτουν πλήθος ντοκουμέντων) είχε η Γερμανία, Μ. Βρετανία, Γαλλία, Σουηδία και ΗΠΑ. Από τον Απρίλη του 1938 η ΕΣΣΔ πρότεινε στη Φινλανδία την υπογραφή Συμφώνου Αμοιβαίας Βοήθειας που απορρίφθηκε. Στη συνέχεια ανάλογη προσπάθεια έγινε το Οκτώβρη του 1939 που και πάλι απορρίφθηκε και μάλιστα με την υποστήριξη της Γερμανίας, Αγγλίας, Γαλλίας προχώρησε στις 13/10/1939 σε επιστράτευση. Να σημειώσουμε ότι κατά τη διάρκεια των διαπραγματεύσεων αυτών η Φινλανδία ήταν σε «ανοικτή γραμμή» με τις ΗΠΑ. Χαρακτηριστικό και το τηλεγράφημα του Ρούζβελτ που με την έναρξη των συνομιλιών ευχόταν υποκριτικά οι διαπραγματεύσεις «να μην καταλήξουν σε συμφωνία που θα αγνοούσε την ανεξαρτησία και τα κυριαρχικά δικαιώματα της Φινλανδίας». Από την άλλη ο εκπρόσωπος της χιτλερικής Γερμανίας στο Ελσίνκι ζητούσε από την φινλανδική κυβέρνηση «να μην κλείσει συμφωνία με την ΕΣΣΔ». Ακολουθεί νέα σοβιετική πρόταση σύμφωνα με την οποία προτείνεται εκμίσθωση της χερσονήσου Χάνκο και την ανταλλαγή εδαφών μεταξύ των δύο χωρών. Εδώ να τονίσουμε ότι σύμφωνα με την πρόταση αυτή, (που είχε ως στόχο την καλύτερη άμυνα της ΕΣΣΔ) και όχι την κατάργηση κυριαρχικών δικαιωμάτων της Φινλανδίας, αυτή έπαιρνε διπλάσια εδάφη στη σοβιετική Καρελία, από αυτά που πρόσφερε. Μετά την αποτυχία των συνομιλιών η Φινλανδία έθεσε τις δυνάμεις της (περίπου 600.000 άνδρες) σε επιφυλακή, με διοικητή τον στρατάρχη Μαννερχάιμ, ενώ πλήθος προκλήσεων γινόταν στη περιοχή των συνόρων. Στις 28 Νοέμβρη η ΕΣΣΔ αναγκάζεται να καταγγείλει το σύμφωνο μη επίθεσης που είχε υπογραφεί το 1932. Η Φινλανδία αρνείται τις προτάσεις της ΕΣΣΔ για εκ νέου υπογραφή συμφώνου φιλίας και αμοιβαίας βοήθειας σε ευρύτατη βάση και στις 30 Νοέμβρη απαντά με κήρυξη πολέμου.

Οι στρατιωτικές επιχειρήσεις

Επρόκειτο για ένα πόλεμο που κράτησε συνολικά 104 μέρες και αυτό όχι λόγω της ανικανότητας όπως θέλουν να παρουσιάσουν, των σοβιετικών ενόπλων δυνάμεων (διοικητής στρατάρχη Τιμοσένκο), αλλά λόγω των ειδικών συνθηκών διεξαγωγής του. Το θέατρο των επιχειρήσεων (στενό της Καρελίας) δεν επέτρεπε την ανάπτυξη μεγάλων δυνάμεων, ενώ χαρακτηριστικά αναφέρουμε ότι πέρα από τη στενότητα του χώρου, υπήρχε εκεί πλήθος δασών, λιμνών και ελών ενώ η θερμοκρασίες ξεπερνούσαν τους -30°, το χιόνι ξεπερνούσε το ένα μέτρο και η μοναδική σιδηροδρομική γραμμή που τροφοδοτούσε το σοβιετικό στρατό περνούσε 150 χλμ. μακριά από το μέτωπο. Αυτό πρακτικά εμπόδιζε την χρήση αρμάτων μάχης και μηχανοκίνητων, ενώ προβληματική ήταν και η χρήση αεροπορίας λόγω του γεγονότος ότι, στις πολιτικές εκείνες περιοχές, η μέρα διαρκούσε ελάχιστα. Και φυσικά επρόκειτο για πόλεμο ενάντια σε οχυρωμένες θέσεις. Ο πόλεμος περνά από

διάφορες φάσεις και τελειώνει ουσιαστικά στις 2 Μαρτίου όταν οι σοβιετικές δυνάμεις φτάνουν στα προάστια του Βίμποργκ. Στις 12 Μαρτίου υπογράφηκε στη Μόσχα η ανακωχή, με την αποδοχή των όρων της ΕΣΣΔ. **Να σημειώσουμε πως ο σκληρός αυτός πόλεμος βοήθησε τις στρατιωτικές δυνάμεις της ΕΣΣΔ πέρα από τ' άλλα να αποκτήσουν πλούσια πείρα (που τους χρειάστηκε αργότερα) στη διάσπαση ισχυρά οχυρωμένων τοποθεσιών σε συνθήκες άγριου χειμώνα.**

Η συμφωνία

Η συμφωνία εκφράζει ταυτόχρονα και τον φιλειρηνικό χαρακτήρα της ΕΣΣΔ, μια και δεν είχε ως στόχο την κατάκτηση της Φιλανδίας, αλλά την ίδια την προστασία της ΕΣΣΔ, από τον Άξονα, που οι προετοιμασίες επίθεσης ήταν ήδη «προ των πυλών». Σύμφωνα με τους όρους της συμφωνίας η ΕΣΣΔ αποκτούσε τον ισθμό της Καρελίας, τις δυτικές και μεσημβρινές ακτές της λίμνης Λαντόγκα, ορισμένα νησιά στον Φοινικικό κόλπο και το δικαίωμα να εκμισθώνει για 30 χρόνια το λιμάνι και την περιοχή του Χανγκόε. Ουσιαστικά με αυτόν τον τρόπο τα σύνορα μεταξύ των δύο χωρών μεταφέρθηκαν προς τα ΒΔ στο ισθμό της Καρελίας σε απόσταση 150 χλμ από το Λένιγκραντ. Επίσης η Φιλανδία αναλάμβανε την υποχρέωση να μη διατηρεί ναυτικές και αεροπορικές δυνάμεις στα νερά του Β. Ατλαντικού, ταυτόχρονα έπαιρνε στην κυριαρχία της το Πετσάμο, υπό τον όρο να παρέχει απόλυτη ελευθερία στο πέρασμα από την ΕΣΣΔ στη Νορβηγία. Τέλος τα δύο συμβαλλόμενα μέρη ανελάμβαναν αμοιβαία υποχρέωση να απόσχουν από οποιαδήποτε επίθεση κατά του άλλου και να μην μετάσχουν σε καμία συμμαχία που θα εστρέφετο εναντίον του ενός ή του άλλου. **Να τονίσουμε ότι οι όροι αυτοί τηρήθηκαν απόλυτα από την ΕΣΣΔ σε αντίθεση με την Φιλανδία που στις 26 Ιουνίου κήρυξε τον πόλεμο στην ΕΣΣΔ στο πλευρό των δυνάμεων του Άξονα.**

Ο ρόλος των «δυτικών» ιμπεριαλιστικών δυνάμεων

Οι ιμπεριαλιστικές χώρες της εποχής δεν κάθισαν φυσικά με «σταυρωμένα χέρια». Με πρόσχημα την δήθεν «απρόκλητη επίθεση σε βάρος μιας μικρής χώρας» προσήλθαν στο Συμβούλιο της Κοινωνίας των Εθνών με ταυτόχρονη αλλαγή της σύνθεσης της Γενικής Συνέλευσης, προστέθηκαν η Βολιβία, Αίγυπτος και Δομινικανική Δημοκρατία!) και αυτό με απόφαση του στις 14/12/1939 κατήγγειλε την ΕΣΣΔ ότι με τη στάση της παραβίασε το βασικό σύμφωνο της ΚΤΕ και κατά συνέπεια δεν μπορούσε να ανήκει στον Διεθνή αυτό Οργανισμό. **Στόχος γενικότερος φυσικά ήταν να αξιοποιήσουν τον πόλεμο για την οργάνωση γενικευμένης αντισοβιετικής εκστρατείας. Εκτός όμως από την διπλωματική παρέμβαση προχώρησαν και σε στρατιωτική στήριξη της Φιλανδίας (και ενώ η Χιτλερική Γερμανία είχε ήδη καταλάβει την Πολωνία...).** Στις ΗΠΑ με πρωτοβουλία του Ρούζβελτ δημιουργήθηκε η «επιτροπή βοήθειας της Φιλανδίας» με πρόεδρο τον Χουβερ. Η κυβέρνηση μάλιστα έδωσε δάνειο 10 εκατ. δολαρίων στην Φιλανδία, (δάνεια έδωσαν και τράπεζες των ΗΠΑ) ενώ οργανώθηκε και στρατολογία εθελοντών για να σταλούν εκεί. Σύμφωνα με αριθμούς που έδωσε ο Πρωθυπουργός Τσαμπερλαιν στην Βουλή των Κοινοτήτων (19/3/1940) η Αγγλία παρέδωσε στη Φιλανδία 144 αεροπλάνα, 185.000 οβίδες, 50.000 χειροβομβίδες, 15.700 βόμβες αεροπλάνων κ.α Ενώ η Γαλλία σύμφωνα με δηλώσεις του Πρωθυπουργού Νταλαντιέ (12/3/1940) έστειλε 175 αεροπλάνα, 472 κανόνια, 795.000 οβίδες, 5.100 μυδράλια και 200.000 χειροβομβίδες. Μάλιστα ετοίμαζαν να στείλουν και κοινό εκστρατευτικό σώμα. Είναι χαρακτηριστικά τα όσα δήλωσε ο Τσάμπερλαιν μιλώντας στη Βουλή (19/3/1940 μετά την συνθηκολόγηση της Φιλανδίας): «...Οι προετοιμασίες προχωρούσαν με την ανώτατη δυνατή προσοχή και το σώμα θα ήταν

έτοιμο να ξεκινήσει στις αρχές του Μαρτίου...δύο μήνες πριν από την ημερομηνία που είχε ορίσει ο στρατάρχης Μάνερχαϊμ (σ.σ του Φιλανδικού στρατού) για την άφιξη του...». Επρόκειτο για ένα στρατό 100.000 ανδρών. Τελικά όμως αυτός ο σχεδιασμός δεν προχώρησε γιατί η Νορβηγία και η Σουηδία δεν επέτρεψαν τη δίοδο από τα εδάφη τους του εκστρατευτικού σώματος, μετά και από διακοίνωση της ΕΣΣΔ τον Γενάρη του 1940..

Να σημειώσουμε ακόμη ότι στην πράξη Άγγλοι και Γάλλοι ιμπεριαλιστές, συνεργαζόταν με την Χιτλερική Γερμανία για την αποστολή των πολεμικών εφοδίων στην Φιλανδία. Είναι αποκαλυπτικό αυτό που αναφέρει ο Τσιάνο (υπουργός εξωτερικών της Ιταλίας, γαμπρός του Μουσολίνι) στο ημερολόγιο του: «...Στις αρχές του 1940 εδέχθην τον πρεσβευτή της Φιλανδίας που με ευχαρίστησε για τη βοήθεια που δώσαμε στη χώρα του και που μου ζήτησε όπλα, καθώς και τεχνικούς. Απήντησα ότι αυτό μπορεί να γίνει μόνον εφ' όσον η Γερμανία δεν απαγορεύει τη διάβαση. Ο εν λόγω διπλωμάτης μου απάντησε τότε ότι το πράγμα είναι κανονισμένο και έφθασε στο σημείο να μου εμπιστευθεί ότι η Γερμανία έχει ήδη δώσει η ίδια όπλα στην Φιλανδία, προπαντός υλικά που προερχόταν από τα πολωνικά λάφυρα..»

*** Ο Αλέκος Χατζηκώστας είναι δημοσιογράφος – συγγραφέας**